

Datum
2015-05-12Diarienumr
2015/707Er referens
Thérèse BurmanMiljö- och energidepartementet
Rättssekretariatet
103 33 Stockholm

Remissvar ”Promemoria - Lagstiftning för genomförande av Nagoyaprotokollet”

Skogsstyrelsen har getts möjlighet att lämna synpunkter på en remiss från Miljö- och energidepartementet. Remissen rör ny lagstiftning för att Sverige ska kunna ratificera Nagoyaprotokollet och följa en ny EU-förordning om användares efterlevnad av Nagoyaprotokollet, ett tilläggsprotokoll till konventionen om biologisk mångfald, CBD.

Skogsstyrelsen konstaterar övergripande att Nagoyaprotokollet har stor signifikans för att bevara och hållbart nyttja den biologiska mångfalden och att arbetet generellt inom CDB på flera områden, t.ex. inom ramen för Nagoyaöverenskommelsen, har betydande kopplingar till skogen och till Skogsstyrelsens verksamhet.

Nedan framgår Skogsstyrelsen synpunkter på de tolv förslag som presenteras i remissen.

i. Tillträde till svenska genetiska resurser och svensk traditionell kunskap

Promemorians förslag: Sverige bör inte införa någon ny särskild reglering av tillträde till genetiska resurser som hämtas i Sverige eller tillträde till traditionell kunskap som rör genetiska resurser och hämtas i Sverige.

Skogsstyrelsen stödjer förslaget. Sverige bör inte lagstifta om tillträde till genetiska resurser och traditionell kunskap om genetiska resurser. Genom att inte införa sådana regler beaktas allemansrätten och principen om fri rörlighet av varor och tjänster. Dessutom ökar inte heller den administrativa bördan för behöriga myndigheter, forskare och andra berörda parter varken i Sverige eller i det land som önskar tillträde till genetiska resurser eller till traditionell kunskap om genetiska resurser i Sverige.

ii. Reglering i miljöbalken

Promemorians bedömning: De lagregler som behövs för att komplettera EU-förordningen samt för att genomföra Nagoyaprotokollet i de delar som inte EU-förordningen genomför bör tas in i miljöbalken.

Skogsstyrelsen instämmer i regeringens bedömning att lagreglerna är lämpliga att ta in i miljöbalken. Nagoyaprotokollet berör hållbart bevarande och brukande av genetiska resurser av växter, djur och mikroorganismer. Det

är fördelaktigt att i miljöbalken samla regler som berör flera sektorer och som syftar till att skydda miljön, bevara den biologiska mångfalden och uppnå miljö kvalitetsmål. Genom att ta in reglerna i miljöbalken kan även miljöbalkens befintliga tillsyns- och sanktionssystem användas.

iii. Utvidgad tillämpning av EU-förordningens bestämmelser om användares skyldigheter

Förslag: EU-förordningens bestämmelser om skyldigheter för den som använder genetiska resurser eller traditionell kunskap som rör genetiska resurser och som inhämtats tillsammans med de genetiska resurserna utvidgas till att i Sverige även gälla för användning av sådan traditionell kunskap som rör genetiska resurser som inte inhämtats tillsammans med genetiska resurser och som därför omfattas av ett separat avtal.

Skogsstyrelsen är välvilligt inställda till förslaget. Som framkommer av promemorian finns emellertid svårigheter med förslaget varför Skogsstyrelsen önskar att dessa på ett så bra sätt som möjligt omhändertas i de utvidgade bestämmelserna.

iv. Föreskrifter om skyldigheter för användare

Förslag: Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldigheter för de som mottar forskningsmedel som avser användning av genetiska resurser och traditionell kunskap som rör genetiska resurser att intyga att de visar tillbörlig aktsamhet enligt artikel 4 i EU-förordningen.

Skogsstyrelsen stödjer förslaget men anser att det är av stor vikt att sådana föreskrifter i största möjliga utsträckning strävar efter att minimera den administrativa bördan för forskare som tar emot forskningsmedel. Risker är annars påtagliga att nya krav på olika sätt komplicerar processen att ansöka om forskningsanslag och att bedriva forskning. Bemyndigandet bör innehålla ett sådant direktiv, att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska eftersträva att begränsa den administrativa bördan för forskarna så långt det är möjligt. Dessutom bör genomtänkta informationsinsatser genomföras och stöd ges att underlätta för forskare som tagit emot forskningsmedel att visa tillbörlig aktsamhet enligt EU-förordningen.

v. Behörig myndighet

Förslag: Regeringen utser en eller flera behöriga myndigheter enligt EU-förordningen. Den eller de behöriga myndigheterna ges även motsvarande ansvar i fråga om användning av sådan traditionell kunskap som omfattas av ett fristående avtal och som avses i 8 kap. 4 a § andra stycket miljöbalken.

Skogsstyrelsen stödjer förslaget. Nagoyaförordningen berör ett antal myndigheter. Regeringen bör därför utse flera behöriga myndigheter vilka inrättar funktioner för att genomföra Nagoyaprotokollet.

Skogsstyrelsen önskar att vara en behörig myndighet i det fortsatta arbetet med Nagoyaprotokollet. Skogsstyrelsen har lång erfarenhet av näringsnära

verksamhet, operativ tillsyn och rådgivning med aktörer i skogssektorn. Skogsstyrelsen är utsedd till behörig myndighet i Sverige för timmerförordningen, där verksamhetsutövare ska ha ett system för tillbörlig aktsamhet. De nya uppgifter som Nagoyaprotokollet innebär är i linje med Skogsstyrelsens instruktion. Skoglig kompetens hos behörig myndighet är en fördel då forskning och utveckling av skogsgenetiska resurser i flera avseenden skiljer sig från andra genetiska resurser. Skogsstyrelsen bedriver ingen egen forsknings- och utvecklingsverksamhet eller har ett ekonomiskt intresse av forskning som omfattar skogsgenetiska resurser. Dessutom följer Skogsstyrelsen FAO:s arbete med tillträde och vinstdelning av skogsgenetiska resurser¹. Erfarenheterna från detta arbete är betydelsefulla att tillvarata hos den nationella myndighet som ansvarar för rådgivning och kontroll av efterlevnad vid användning av skogsgenetiska resurser.

vi. Tillämpning av miljöbalkens tillsynsbestämmelser

Förslag: Miljöbalkens bestämmelser om tillsyn görs tillämpliga på EU-förordningen.

Skogsstyrelsen stödjer förslaget. En fördel med att föra in bestämmelserna i miljöbalken är att miljöbalkens bestämmelser om tillsyn blir tillämpliga och därför inte behöver återupprepas i en särskild lag.

vii. Närmare om myndighetsansvaret kopplat till EU-förordningen och Nagoyaprotokollet

Förslag: Genomförandet av EU-förordningen och Nagoyaprotokollet förutsätter att nationella myndigheter ansvarar för tillsyn, rapportering, samarbete, information och vägledning. Regeringen kan i en förordning bestämma den närmare ansvarsfördelningen mellan den eller de behöriga myndigheterna enligt EU-förordningen och andra berörda myndigheter.

Skogsstyrelsen stödjer förslaget. Skogsstyrelsen önskar vara behörig myndighet för rådgivning och tillsyn av forskning och utveckling som rör skogsgenetiska resurser.

Forskning om vidareförädling av skogsråvara, t ex cellulosa och lignin, är ofta tvärvetenskaplig och kan spänna över en rad olika ämnesområden inom biologi, kemi, fysik och teknologi. Sådan forskning bedrivs idag vid flera universitet och av flera företag i Sverige². Eftersom forskning och utveckling av skogsgenetiska resurser liksom andra genetiska resurser ofta är en komplex och ämnesöverskridande verksamhet är det centralt att försöka åstadkomma tydliga och adekvata avgränsningar för behöriga myndigheter för att lyckas väl med att genomföra Nagoyaprotokollet.

---

¹ Arbetet sker inom FAO:s kommission för genetiska resurser inom livsmedel och jordbruk, CGRFA.

² Exempel på detta är Formas utdelning 2014 av forskningsanslag om (nya) skogsråvaror och biomassa, där bl a Chalmers, KTH, Luleå tekniska universitet, SLU, Lunds och Uppsala universitet, samt några olika forskningsföretag beviljades forskningsmedel.

Skogsstyrelsen är beredd att ta sig an en större uppgift i ansvaret att genomföra Nagoyaprotokollet och EU-förordningen. Skogsstyrelsen föreslår emellertid av praktiska skäl att avgränsa sitt ansvar till följande verksamheter vilka kan tänkas ha den tydligaste kopplingen till skoglig forskning och utveckling av skogsgenetiska resurser:

- Traditionell och bioteknologisk förädling av skogsodlingsmaterial (tex Skogforsk, Umeå Plant Science Center och Swe Tree Technologies)
- Forskning om nya produkter från skogsråvara³ (t ex Skogsindustrierna och Innventia AB)
- Skogliga försöksparkar och tillväxtparker (SLU)
- Skogsägarföreningar och skogsbolag (avser information om Nagoyaprotokollet)

Ett ansvar för denna nya verksamhet förutsätter att Skogsstyrelsen bygger upp nödvändig kompetens om Nagoyaprotokollet och EU-förordningen.

Skogsstyrelsen delar promemorians bedömning att deltagande i internationella förhandlingar och direktkontakter med den internationella förmedlingsinstitutionen bör ligga på den nationella myndighet som har ett övergripande ansvar för Nagoyaprotokollet.

viii. Samverkansråd

Förslag: Ett samverkansråd inrättas för att ge stöd till den behöriga myndigheten.

Skogsstyrelsen stödjer förslaget. En utvecklad dialog och samverkan är centralt för att lyckas väl i arbetet med att genomföra Nagoyaprotokollet. Det är viktigt att förtydliga arbetsområden och ansvarsförhållanden mellan samverkansråd och behöriga och övriga berörda myndigheter.

Skogsstyrelsen önskar att ingå i samverkansrådet av de skäl som redovisats under förslag iv. Vidare anser Skogsstyrelsen att Jordbruksverket är den myndighet som har bäst förutsättningar för att ha ett övergripande ansvar för Nagoyaprotokollet.

ix. Överträdelser av kravet på tillbörlig aktsamhet

Förslag: Den som använder en genetisk resurs eller en traditionell kunskap som rör en sådan resurs och med uppsåt eller av oaktsamhet bryter mot EU-förordningen eller motsvarande svenska krav genom att inte visa tillbörlig aktsamhet för att förvissa sig om att resursen eller kunskapen har inhämtats på rätt sätt och att nyttan av användningen fördelas på rätt sätt döms till böter eller fängelse i högst två år.

---

³ Nya produkter från skogsråvara kan omfatta material som extraheras ur bark som specialkemikalier, eller biokonverteras från stubbar och klenved som etanol och PLA-plast eller förgasas eller kommer från pyrolys av grot som drivmedel, kemikalier och bränsleolja. Nya produkter kan även komma från stamved och i senare utvecklingsskede genom cellulosa, hemi-cellulosa och lignin ge upphov till bland annat papper, textil, nanocellulosa, hydrogeler, kolfiber och bindemedel.

Skogsstyrelsens anser att fängelse i två år förefaller högt för ett oaktsamhetsbrott. I skogsvårdslagen är påföljden för ett sådant brott högst sex månader, likaså i timmerförordningen. Skogsstyrelsen förordar att straffskalan ändras till fängelse i högst sex månader.

x. Överträdelser av deklarations- och informationskrav

Förslag: Till böter döms den som använder en genetisk resurs eller en traditionell kunskap som rör en sådan resurs och med uppsåt eller av oaktsamhet bryter mot EU-förordningen eller motsvarande svenska krav

– genom att inte under viss tid spara information som är relevant för tillträde till resursen eller kunskapen och för fördelningen av den nytta som användningen ger, eller

– genom att i det slutliga utvecklingsstadiet för en produkt som utvecklats genom sådan användning, inte deklarerar att tillbörlig aktsamhet visas eller inte lämna relevant information.

Till böter döms också den som tar emot forskningsmedel som avser användning av en genetisk resurs eller traditionell kunskap som rör en sådan resurs och bryter mot en skyldighet att deklarerar att tillbörlig aktsamhet visas.

Skogsstyrelsen anser att förslaget ligger i linje med EU-förordningens krav men ser risker med att deklarations- och informationskrav kan bli oklara och betungande i olika stadier av forskning och utveckling av skogsgenetiska resurser vilket kan leda till oavsiktliga överträdelser. Tillträde till skogsgenetiska resurser har hittills inom Europa varit välfungerande och skett informellt. Nya regler kan leda till en ökad administration, hämma forskning och öka behovet av forskningsanslag om material inhämtas från länder med olika system för tillträde av genetiska resurser. Skogliga fältförsök och skogsträdsförädling pågår ofta under många årtionden, varför EU-förordningens krav att bevara relevant information om tillträde och fördelning av nytta i tjugio år efter avslutad användning kan leda till en väsentligt ökad administration.

Skogsstyrelsen vill därför understryka vikten av tydliga och ändamålsenliga informationsinsatser om den nya EU-förordningen till berörda användare av genetiska resurser.

xi. Förverkande

Förslag: Genetiska resurser som har varit föremål för brott får förklaras förverkade om det inte är uppenbart oskäligt.

Skogsstyrelsen anser att det skulle kunna innebära fördelar för bägge parter om de i efterhand kan komma överens om en ersättning för det otillbörliga nyttjandet. Det kan i sådant fall anses uppenbart oskäligt att förverka de genetiska resurserna. Att mista rätten till ett forskningsmaterial kan få stora negativa konsekvenser för framtida forskning. Skogsstyrelsen föreslår därför ett förtydligande, att om parterna gör upp i godo ska förverkande inte ske. Förutsatt att ett sådant förtydligande framgår av bestämmelserna kan Skogsstyrelsen stödja förslaget.

xii. Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Förslag: Lagändringarna träder i kraft den 1 januari 2016. De bestämmelser som genomför Nagoyaprotokollet i de delar som inte genomförs med EU-förordningen ska tillämpas endast i fråga om sådan traditionell kunskap som rör genetiska resurser som inhämtats efter ikraftträdandet.

Skogsstyrelsen stödjer förslaget.

I ärendet har generaldirektören Monika Stridsman beslutat och skogsgenetikern Sanna Black-Samuelsson varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också avdelningschefen Göran Rune, enhetschefen Peter Blombäck, chefsjuristen Göran Öster, handläggaren och sakkunnig CBD Pär-Olof Stål och specialisten skogsbruk-rennäring Leif Jougda deltagit.

Monika Stridsman

Sanna Black Samuelsson

Kopia till

Registrator, Skogsstyrelsen

Magnus Viklund, Skogsstyrelsen

Jens Weibull, Jordbruksverket

Peter Örn, Naturvårdsverket

Johanna Blomström, Näringsdepartementet